

Bericht aan de thuisblijvers, nr. 9, 25 t/m 31 mei 2020

Beste lezers,

Wat voor thema zullen we kiezen in de week naar Pinksteren toe? Iets met Geest natuurlijk!

'Letter en Geest', dat is het geworden. Sommigen van u zullen dan onmiddellijk denken aan het literaire magazine van Dagblad Trouw. Er gaan geruchten dat de krant daar deze zomer mee wil gaan stoppen – God verhoede het!

Je zou er ook bij kunnen denken aan de brief van Paulus aan de Korintiërs (2 Kor. 3: 6): 'want de letter doodt, maar de Geest maakt levend'.

Kortom, alle kans op mooie literaire, filosofische of theologische bespiegelingen van onze schrijvers! Bent u ook zo benieuwd?

We wensen u veel leesplezier, en Geestrijke Pinksterdagen!

Pierre Eijgenraam en Arjen Hiemstra, redactie

Gebed

*Geef me in, Heilige Geest
aan het heilige te denken.
Drijf me er toe, Heilige Geest
het heilige te begeren.
Verlok me Heilige Geest
om het heilige na te jagen.
Geef me kracht, Heilige Geest
het heilige vast te houden.
Bewaar me ervoor, Heilige Geest
het ooit te verliezen.*

(Augustinus)

Maandag 25 mei: door Marieke Fernhout

Letter en geest – natuurlijk meteen de associatie met het zaterdagse katern van mijn lijfblad Trouw. In dat katern worden o.m. boeken gerecenseerd en, daarop doordenkend, vroeg ik me weer eens af hoe het toch komt dat zoveel mensen boeken maar één keer lezen terwijl ik mijn lievelingsboeken zeker wel tien keer opnieuw lees. En dan niet achter elkaar, maar van tijd tot tijd, in nieuwe en andere perioden van mijn leven. Juist door de letters in steeds verschillende fasen van je bestaan te lezen, wordt de geest van het boek ook steeds opnieuw, anders, onverwacht, vaardig.

Eén van mijn lievelingsboeken is de streekroman die in het Jodendom bij het Pinksterfeest hoort: het boek Ruth. En dat boek kwam weer eens tot leven, kreeg de geest, toen ik van Velp terugfietste naar Arnhem over de Schelmse weg. Velden links en rechts van me, het gezaaide dat in kleine sprietjes de kop opsteekt, vogels die hun luchtige lentedans uitvoeren en de zon die alles vriendelijk stooft. En daar loopt Ruth, langs de rand van de akker, omzichtig in haar bewegingen om niet teveel op te vallen. Midden op het veld staat Boaz, hij houdt het werk op het land in het oog, totdat die jonge vrouw in zijn beeld verschijnt. Wie is zij? Helemaal in de verte staat Naomi, een beetje verscholen achter een boom. Zij ziet hoe deze liefdesgeschiedenis gestalte krijgt en ze lacht, ze heeft weet van het 'happy end'.

En ik weet natuurlijk ook dat Ruth en Boaz nog lang en gelukkig leven, maar ik wil het wel steeds opnieuw lezen en horen en zien en beleven. Letter en geest.

Dinsdag 26 mei: door Arjen Hiemstra

Toen ik theologie ging studeren voelde dat geweldig. We verdiepten ons in de geschiedenis van het oude Israël. We leerden kritisch nadenken over de vragen rond God, Jezus en al die thema's van de geloofsbelijdenis, en we stonden wetenschappelijk stil bij het verschijnsel godsdienst.

Wat heb ik een kennis opgedaan in die tijd! Nu besepte ik dat je het niet "alleen maar hoefde te geloven", wat er in de kerk gezegd werd. En ik heb veel onderzocht en onder woorden gebracht. Uitgelegd ook, in het begin toen ik dominee werd. Ik was een man van de letter.

In de loop van de tijd ging het toch allemaal een beetje kaal voelen. Is de wetenschappelijke benadering uiteindelijk wel geschikt om God tot op de letter onder woorden te brengen? Of is er nog zo iets wat je níet onder woorden kunt brengen als je over God spreekt? En langzamerhand kwam er het besef dat het inderdaad nooit helemaal gaat om God in termen van de wetenschap te definiëren. Er is altijd iets van een sprong, van de wereldse woorden naar de essentie van wat God is. "God is altijd anders dan wij zeggen". Er is altijd wel

iets van de Geest nodig om bij hem te komen, woorden (de letter) zijn nooit genoeg.

Sinds die tijd ben ik de Geest gaan waarderen. Niet door er vaag over te zwijmelen, maar door bij alle spreken over God – Hij is in de wereld, in mensen om ons heen en in ons zelf – te beseffen dat er nog wat bij moet komen om werkelijk God te ervaren.

Woensdag 27 mei: door Elsje Pot

Ik houd van letters, lezen doe ik graag. Als ik liederen uitzoek voor een viering, let ik in eerste instantie meer op de tekst dan op de melodie.

Leven naar de letter of naar de geest? Ik vind het wel prettig als regels duidelijk zijn en maar op één manier uit te leggen. De huidige situatie waarin er zoveel onduidelijk is qua regelgeving, heeft op mij vooral de uitwerking om veel dingen dus maar niet te doen. Ben ik daarmee vooral iemand die leeft naar de letter? Nou, dat ook weer niet. Ik hou van duidelijkheid, maar durf ook van regels af te wijken of ik ga op zoek naar de grenzen, als ik daar voor mezelf duidelijke redenen voor heb en daar wil ik dan ook verantwoordelijkheid voor nemen.

En geloven dan, doe ik dat naar de letter of naar de Geest? In mijn geloof heeft de tekst van de bijbel nooit de rol van 'van kافت tot kافت waar' gespeeld. Er staan heel veel letters in de bijbel, die in hun onderlinge samenhang vragen oproepen, soms verwonder ik me over dingen die ik in de bijbel lees, aan sommige zaken erger ik me en er zijn dingen die ik niet begrijp of gewoon naast me neerleg.

Geloven heeft voor mij meer met Geest te maken dan met letters, het is geraakt worden, gefascineerd raken, inspiratie krijgen en enthousiast worden. En wonderlijk genoeg gebeurt dat regelmatig als ik die letters in de bijbel lees.

Donderdag 28 mei: door Joost Röselaers

Vreemd eigenlijk, dat Pinksteren altijd zo in de schaduw staat van Kerstmis en Pasen. Terwijl wat dan gevierd wordt juist zo dichtbij komt. Of zou dat nu juist het probleem zijn? Dat het t  dichtbij komt? Wil je dat wel, een vonk van Gods eeuwige vuur herbergen? Belast dat je niet? Is waar het op Pinksteren om gaat niet een te zware opgave?

Aarzelingen die Lucas in het boek Handelingen misschien kan wegnemen. Want kijk naar zijn verhaal. Daar is het geen prestatie, als er een vonkje van de Eeuwige in je brandt. Het is een gave. Het vuur komt aanwaaien. Je weet niet waarvandaan. Het is er ineens. En tilt je boven jezelf uit.

Ik moet nu denken aan een verhaal van een al oudere man. In zijn studententijd, leidde hij in de vakantie NCSV kampen. Op een keer had hij een jongen onder zijn hoede, die hem raakte. Hij had iets kwetsbaars, alsof iets in hem geknakt was, hij wilde hem helpen. Op zondag was hij onder de leiding aan de beurt om de overdenking te houden. Nu zou hij iets zeggen, waar de jongen wat aan zou hebben. Hij deed erg zijn best en was niet ontevreden over het resultaat.

De dag kwam, van het afscheid. De jongen kwam hem een hand geven. Hij leek opgeknapt. Ik heb er zoveel aan gehad, zei hij opgetogen, toen... 'Mijn preekje,' dacht de man. Maar nee... 'Ik heb er zoveel aan gehad,' zei de jongen, 'toen u dat tegen me zei, weet u wel, die ene keer, op het voetbalveld.' Het was de man ontgaan. Kennelijk had hij op dat moment iets van zijn betrokkenheid uitgestraald. Het is geen opgave, maar een gave. Het overkomt je, als je iets doorgeeft, dat van God is.

Vrijdag 29 mei: door Margriet Kok

De combinatie van de woorden 'letter en Geest' kan spannend zijn. Bij letter is mijn associatie in dit verband regels, wetten. Regels kunnen richting en duidelijkheid geven, zorgen voor structuur. Je leeft volgens de regels. Maar regels kunnen je ook een gevoel van benauwdheid geven. 'Tussen droom en daad staan wetten en praktische bezwaren'. Er is te weinig ruimte voor vrijheid, verandering en ontwikkeling.

Terwijl de Geest ons juist in beweging zet en vernieuwt, herschept. Dan ontstaan er beelden van adem en wind. Adem als symbool voor bezieling, inspiratie. Dan gaat stromen in je leven. Het woord wind kan staan voor dat het je mee kan zitten, je hebt de wind mee. Maar eveneens een symbool voor een steun in de rug, een woord van troost van een vriend. Hulp van een ander.

Terug naar de regels. Ik vraag me wel eens af hoeveel regels Jezus eigenlijk heeft onderwezen. Volgens mij maar een paar. Hij wilde mensen juist vrijmaken van teveel regels en mensen doen inzien waar het eigenlijk om gaat: Liefde voor God, je medemens en jezelf. En dan is de combinatie 'letter en Geest' fantastisch!

*voorzichtig
heb ik de gevangen vogel*

uit de strik verlost

*ik laat hem vliegen
hij geeft mij vleugels*

Willem Hussem

Zaterdag 30 mei: door Ad Boogaard

Van letter en Geest, balk en splinter

Bij het woord 'letter' staat in Van Dale: - 3. letterlijke, woordelijke inhoud; naar de letter, juist zoals het geschreven staat; iets naar de letter opvatten, iets opvatten naar letterlijke zin; - (in bijbelt.) de letter doodt, maar de Geest maakt levend (2 Cor. 3:6); - niet naar de letter, maar naar de geest der wet oordelen;

Toen ik die bewuste tekst opsloeg, uit de tweede brief van Paulus aan de Korintiërs, schrok ik toch wel even. In vers 14 schrijft Paulus over de Israëlieten: *'Hun denken verstarde, en dezelfde sluier ligt tot op de dag van vandaag over het oude verbond wanneer het voorgelezen wordt.'*

Met de indrukwekkende 4 mei-voordracht van Arnon Grunberg nog vers in het geheugen, dacht ik: had Paulus hier ook maar wat meer naar de geest van de Thora, geoordeeld over 'het volk van Israël'. Hij wist toch zelf dat 'de letter doodt'? Ook zijn letter. Doe wat je preekt, Paulus!

Ik citeer Arnon Grunberg, die in zijn 4 mei-voordracht Primo Levi aanhaalt, een joodse verzetsstrijder die als een van de weinigen terugkeerde uit Auschwitz: *'Ik kan niet begrijpen, niet verdragen dat men een mens beoordeelt niet naar wat hij is, maar naar de groep waar hij toevallig toe behoort.'* Grunberg voegt er nog aan toe: *'Woorden die wij wekelijks, misschien wel dagelijks zouden moeten herhalen, al was het maar om ons eraan te herinneren hoe giftig woorden kunnen zijn.'*

Maar misschien moet ik op mijn beurt Paulus hier niet te letterlijk nemen en meer naar de geest der wet beoordelen?

Zondag 31 mei, Pinksteren: door Monique Maan

De Protestantse Kerk in Nederland heeft half mei een protocol gemaakt voor kerkdiensten en andere kerkelijke bijeenkomsten vanaf 1 juli 2020. Vanaf dat moment mogen er 100 mensen aanwezig zijn bij samenkomsten.

Een versoepeling van de eerdere regel dus, maar wel een versoepeling die omgeven is met allerlei voorschriften. Het protocol van de PKN beslaat maar liefst 9 pagina's en staat vol aandachtspunten en tips.

Het gaat niet eenvoudig worden en je kunt verwachten dat we nooit alle regels en aanbevelingen precies zullen kunnen uitvoeren. En wat doen we dan? Geen diensten? Of bedenken hoe we het toch zo goed mogelijk kunnen doen? We hebben gelukkig de komende weken nog om alles uit te zoeken.

En intussen vieren we Pinksteren. Feest van de Geest die waait waarheen zij wil. Het lijkt in tegenspraak met elkaar: een kerk die te maken heeft met regels en vooral met dingen die niet mogen, en dan samen het Feest van inspiratie, enthousiasme en bezieling vieren. Maar misschien is het wel juist de beperking die ons creatief kan maken. Juist omdat dingen niet kunnen zoals ze altijd gingen, worden we uitgedaagd om tot andere inzichten en oplossingen te komen.

De vrienden van Jezus kwamen daar op het Pinksterfeest in Jeruzalem tot woorden en daden die ze uit zichzelf nooit bedacht zouden hebben. Misschien spiegelen we ons dit jaar wel meer dan ooit aan hen en kan Pinksteren ons meer dan ooit helpen om open te blijven staan naar de toekomst.

De Geest van God waait waarheen zij wil. Toen en nu nog steeds.

